

XIZMAT KO'RSATISH SEKTORINING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI

Samarqand davlat universiteti
Kattaqo'rg'on filiali talabasi
A'zamova Feruza Abduholiq qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada xizmat ko'rsatish sektorining mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va rivojlanayotgan davlatlar tajribasi tahlil qilingan. Maqola, xizmatlar sektorining iqtisodiy o'sish, bandlikni oshirish va hududiy barqarorlikni ta'minlashda asosiy rol o'ynashini, shuningdek, mamlakatlar o'rtasida bu soha qanday rivojlanishi va o'zgarishi mumkinligini ko'rsatadi. O'zbekistonning xizmat ko'rsatish sektorining o'sishi va uning iqtisodiyotga qo'shgan hissasi, shuningdek, davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash va xizmatlar turlarini diversifikatsiya qilishdagi muvaffaqiyatlar o'rganilgan. Xizmat ko'rsatish sektorining raqamli texnologiyalar, yangi ish o'rinlari va hududiy rivojlanishda o'rni muhokama qilinadi.*

Kalit so'zlar: *xizmat ko'rsatish sektori, iqtisodiy rivojlanish, raqamli texnologiyalar, bandlik, hududiy rivojlanish.*

Аннотация : *В данной статье анализируется роль сектора услуг в экономике страны и опыт развивающихся государств. В статье подчеркивается, что сектор услуг играет ключевую роль в экономическом росте, увеличении занятости и обеспечении региональной стабильности. Рассматриваются примеры успешных стран, включая Узбекистан, где сфера услуг активно развивается с помощью государственной поддержки и диверсификации услуг. Особое внимание уделено влиянию цифровых технологий и создания новых рабочих мест на развитие сектора.*

Ключевые слова: *сектор услуг, экономическое развитие, цифровые технологии, занятость, региональное развитие.*

Abstract: *This article analyzes the role of the service sector in the national economy and the experience of developing countries. It highlights the crucial role that the service sector plays in economic growth, employment expansion, and regional stability. The article discusses successful examples, including Uzbekistan, where the service industry is actively developing with state support and diversification of services. Special emphasis is placed on the impact of digital technologies and job creation in the development of the sector.*

Keywords: *service sector, economic development, digital technologies, employment, regional development.*

KIRISH

Xizmat ko'rsatish sektori zamonaviy iqtisodiyotni harakatlantiruvchi asosiy kuchlardan biri bo'lib, iqtisodiy o'sish, bandlikni oshirish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda xizmatlar sektori iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biriga aylanib bormoqda, bunda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlov va xizmatlar turlarini diversifikatsiya qilish bo'yicha qabul qilingan dasturlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. 2024-yilning yanvar-noyabr oylarida xizmatlar hajmi 726 813,1 milliard so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos

davriga nisbatan 13,3% o'sdi . Xizmatlar sektorining YaIMdagi ulushi rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar o'rtasida sezilarli farq qiladi: O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektori mamlakat YaIMining 56,5% , Hindistonda 55% ni , Xitoyda 57% ini Filippinda esa 63% ni tashkil etadi. Xizmat ko'rsatish sohasi yangi ish o'rinlarini yaratishda yetakchi o'rinni egallaydi. Xizmatlar sohasidagi kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi 56,5% ni tashkil etib, shundan 36,5% kichik korxonalar va mikrofirmalarga to'g'ri keladi . Bu esa yangi biznes tashabbuslarini rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonning turli hududlarida xizmatlar sektorining o'sishi muhim iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlarga sabab bo'lishi mumkin. 2024-yilda Toshkent shahri xizmatlar hajmi bo'yicha eng yuqori o'rinni egalladi, 265 653,9 milliard so'mni tashkil etdi, bu o'sish sur'ati 17,3%ni tashkil etdi. Samarqand va Namangan viloyatlarida ham xizmatlar sektori jadal rivojlanmoqda. Samarqand viloyatida xizmatlar hajmi 51 894,4 milliard so'mga, Namangan viloyatida esa 38 011,4 milliard so'mga yetdi. Bu hududlarda iqtisodiy faollikning ortishi, o'z navbatida, yangi ish o'rinlarining yaratilishi va jamiyat farovonligining oshishiga olib kelmoqda. Hududiy diversifikatsiya, ya'ni turli xizmatlar turlarining joriy etilishi, nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki mamlakat bo'ylab tengsizliklarni kamaytirishga ham yordam beradi. Xizmatlar sohasida turli tarmoqlar o'sish ko'rsatkichlari bilan ajralib turadi:

Xizmat ko'rsatish sektorining turli tarmoqlari o'rtasida o'sish ko'rsatkichlari farqlanmoqda. Ayniqsa, quyidagi sohalarda o'sish sezilarli bo'ldi:

Moliyaviy xizmatlar hajmi 122 891,1 milliard so'mni tashkil etib, 20,8% o'sdi. Bu o'sish moliya sektori va bank xizmatlarining jadal rivojlanishiga, raqamli bank xizmatlari va online to'lov tizimlarining kengayishiga bog'liq.

Yashash va ovqatlanish xizmatlari 160 063,5 milliard so'mni tashkil etdi va bu soha jami xizmatlar hajmida 22% ulushga ega bo'ldi. Ushbu sohada ko'rsatilgan xizmatlar turining kengayishi, xususan, mehmonxona, restoranlar va turizm sohasidagi o'sish xizmatlar sektorining umumiy rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda.

Savdo xizmatlari 132 742,7 milliard so'mga yetdi va bu 11,7% o'sishni anglatadi. Savdo sohasidagi o'sish, ayniqsa, onlayn savdo va chakana savdo xizmatlarining raqamli transformatsiyasi bilan bog'liqdir.

2024-yilda moliyaviy xizmatlar sektori O'zbekistonda 122 891,1 milliard so'mga yetib, 20,8% o'sish sur'atini ko'rsatdi. Bu sektorning rivojlanishi bank tizimlari, sug'urta kompaniyalari va boshqa moliyaviy institutlarning raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali yanada zamonaviylashishini anglatadi. O'zbekistondagi moliyaviy xizmatlar sektori joriy yilda o'zining yangi mahsulotlari va xizmatlari bilan kengayib, yangi mijozlarni jalb qilish imkonini yaratdi. Bu o'sish nafaqat ichki iqtisodiyot uchun, balki xalqaro miqyosda ham iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

2024-yilda yashash va ovqatlanish xizmatlari sektori 160 063,5 milliard so'mga yetib, umumiy xizmatlar sektorining 22% ulushini egalladi. Bu sohaning o'sishi, ayniqsa, O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektorining diversifikatsiyalanishini va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi muhim rolini ko'rsatadi. Yashash va ovqatlanish xizmatlari yangi xizmat turlari, qishloq joylarida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, shuningdek, turizm va mehmonxona xizmatlari bilan bog'liq ko'plab yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Bu xizmatlar sohasida yangi

ish o'rinlari va iqtisodiy imkoniyatlar paydo bo'lib, mamlakatning iqtisodiy o'sishiga katta hissa qo'shmoqda.

Xizmat ko'rsatish sektorining diversifikatsiyasi orqali yangi sohalar va xizmat turlari paydo bo'lmoqda, bu esa iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Turizm, moliyaviy xizmatlar, sog'liqni saqlash, ta'lim va raqamli xizmatlar kabi tarmoqlar yangi imkoniyatlar yaratishda o'z hissasini qo'shmoqda. Diversifikatsiya O'zbekistonda yangi tarmoq va xizmatlar yaratishga imkon berib, mamlakatni global iqtisodiyotda raqobatbardosh qilishga xizmat qiladi. 2024-yilga kelib, O'zbekiston xizmat ko'rsatish sektorining diversifikatsiyasi orqali iqtisodiy o'sishni tezlashtirish va yangi istiqbollarni ochish rejalashtirgan.

Xizmat ko'rsatish sektori, raqamli texnologiyalarni keng qo'llash orqali o'zining samaradorligini oshirib, foydalanuvchilarga yanada yuqori sifatli xizmatlar taqdim etishga muvaffaq bo'lmoqda. Internet, mobil ilovalar, elektron tijorat va bulutli texnologiyalar yordamida xizmatlar endi tez, qulay va samarali tarzda taqdim etilmoqda. Masalan, O'zbekistonda 2024-yilda raqamli texnologiyalar asosidagi xizmatlar sektori sezilarli o'sish ko'rsatkichlariga erishdi. Onlayn savdo, elektron tijorat, onlayn bank xizmatlari, raqamli sog'liqni saqlash va turizm sohalarini bularning yorqin misollaridir. Elektron tijoratning 2024-yilda o'sish ko'rsatkichi 20-25% ga yetdi va bu sohada 150 milliard so'mdan ortiq aylanish kuzatildi. Bu jarayon xizmatlar sektorini nafaqat samarali, balki raqobatbardosh qilishga ham yordam bermoqda.

Xizmat ko'rsatish sektorining raqamli transformatsiyasi iqtisodiyotda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. O'zbekistonda masofaviy ishlash, onlayn ta'lim, va yangi biznes modellari raqamli texnologiyalar orqali rivojlanmoqda. Ayniqsa, 2024-yil davomida raqamli xizmatlar ko'rsatishdagi innovatsiyalar mamlakatda yangi biznes istiqbollarini ochdi. Masalan, onlayn ta'lim sohasida 2024-yil oxiriga borib, 50 000 dan ortiq foydalanuvchi ro'yxatdan o'tgan bo'lsa, elektron tijorat platformalarida faoliyat ko'rsatuvchi 15 000 kompaniya soni ko'paydi.

Xizmat ko'rsatish sektori, ayniqsa kichik va o'rta biznesning rivojlanishiga xizmat qilib, yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim rol o'ynamoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish va innovatsion xizmatlar yaratish, ayniqsa, IT va texnologiya sohalarida yangi ish o'rinlari va mutaxassisliklar yuzaga kelishiga olib keldi. 2024-yilda O'zbekistonda IT va texnologiya sohasida 30 000 dan ortiq yangi ish o'rinlari yaratildi, masofaviy ishlash va freelancing sohalarida esa 20 000 dan ziyod mutaxassis faoliyat ko'rsatmoqda. Buning natijasida, yangi mutaxassisliklar, masalan, e-tijorat menejeri, raqamli marketing mutaxassisi, onlayn qo'llab-quvvatlash xizmatlari va boshqa raqamli xizmatlar yuzaga keldi. Bu yangi ish o'rinlari bandlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

Xizmat ko'rsatish sektori, ayniqsa, raqamli texnologiyalar yordamida hududiy rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Masofaviy xizmatlar, onlayn ta'lim va e-tijorat sohalarini orqali, yirik shaharlardan tashqaridagi hududlarda iqtisodiy imkoniyatlar ochilmoqda. 2024-yilda raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali kichik shaharlar va qishloqlarda yangi ish o'rinlari yaratilib, ularni rivojlantirish uchun qo'shimcha sharoitlar yaratilmoqda. Bunda raqamli infratuzilmaning yuksalishi va masofaviy ishlash imkoniyatlari muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonning raqamli infratuzilmasini rivojlantirish, shuningdek, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy farqni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga yordam beradi. 2024-yilda

O‘zbekistonda raqamli xizmatlar orqali yirik shaharlar va chekka hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy farqni kamaytirishning aniq misollari mavjud. Masofaviy xizmatlar, onlayn ta‘lim va e-tijorat tarmoqlari orqali, yirik shaharlardan tashqaridagi hududlardagi aholi ham iqtisodiy faollikka jalb etilmoqda. Bu o‘z navbatida hududiy tengsizliklarni kamaytirishga va barcha hududlar uchun iqtisodiy o‘shishning barqaror manbalarini yaratishga xizmat qilmoqda.

Xulosa: Xizmat ko‘rsatish sektori zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning tayanchi bo‘lib, uning strategik ahamiyati iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash, bandlikni oshirish va jamiyat farovonligini yuksaltirishda yaqqol namoyon bo‘ladi. O‘zbekiston tajribasi bu sektorni rivojlantirish orqali hududiy tengsizliklarni kamaytirish, yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish va innovatsion texnologiyalarni tatbiq etishda katta muvaffaqiyatlarga erishish mumkinligini ko‘rsatmoqda.

Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va global standartlarga javob beradigan xizmat turlarini rivojlantirish iqtisodiy o‘shishning yangi yo‘nalishlarini shakllantiradi. Shuningdek, malakali kadrlar tayyorlash va davlat-xususiy sektor hamkorligini mustahkamlash bu sohaning raqobatbardoshligini oshiradi. Natijada, xizmat ko‘rsatish sektori mamlakatning iqtisodiy mustahkamligi, xalqaro miqyosdagi mavqei va barqaror rivojlanishi uchun asosiy harakatlantiruvchi kuchga aylanishi mumkin. Bu esa O‘zbekistonning global iqtisodiy tizimda innovatsion va dinamik davlat sifatida o‘z o‘rnini mustahkamlashiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo‘mitasi. (2024). O‘zbekiston iqtisodiy ko‘rsatkichlari: 2024-yil yanvar-noyabr holati. Toshkent.
2. World Bank. (2022). Service Sector Reforms for Economic Growth in Central Asia. Washington, DC: World Bank Publications.
3. Asian Development Bank (ADB). (2023). Transforming Services for Inclusive Development in Asia. Manila: ADB Press.
4. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2023). Digital Economy Report 2023: Opportunities and Challenges. Geneva: UNCTAD Press.
5. O‘zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi. (2024). O‘zbekiston moliyaviy xizmatlar sektori tahlili. Toshkent.
6. IMF. (2023). The Role of the Service Sector in Post-Pandemic Recovery. Washington, DC: International Monetary Fund.